

на семейството става статус на детето. То оказва силно влияние върху цялостната съдба на детето, върху възможните перспективи, които могат да се разкрият пред него (Андреев 1988:97).

Особен интерес за нашето изследване представлява концепцията на П. Бъргър и Т. Лукман, която се опира на идеята за „разбиране на другия“ на Вебер и Шюц и на Мийдговата теория за социализацията. Те не само определят мястото, функциите и значението на първичната и вторичната социализация на децата, но откриват и връзката и влиянието, което си оказват помежду си. „Очевидно е, че първичната социализация е най-важна за индивида и че базисната структура на всяка вторична социализация трябва да наподобява структурата на първичната социализация“ (Бъргър и Лукман, 1996:157).

Вече имаме възможност да определим мястото на децата в ромското семейство според неговия тип и влиянието му като първи кръг на социално общуване в процеса на формиране на първичната социализация на малките ромчета. Определено в това отношение си струва още един път да подчертаем влиянието на цялостния социо-културен облик на големите роднинско-родови общности, които играят ролята на разширено семейство при традиционния тип семейства върху децата. В рамките на разширеното семейство малкото ромче се сблъсква със „значимите други“, отговорни за неговата социализация. А. Пашова с право запитва кои са за ромското дете „значимите други“, след като то не расте в нуклеарно, а в разширено семейство; какви особености в социализацията на децата поражда този семеен модел; какво се случва, когато поради самата организация на всекидневието детето от най-ранна възраст има много повече модели за идентификация; не го ли прави това по-гъвкаво и динамично при избора на модел или при смяната му и т.н. (Пашова 59 : 2003). Очевидно е, че само бъдещи изследвания ще дадат пълния отговор на тези въпроси.

Първичната социализация на ромското дете, особено при тези от традиционния тип семейства, е свързана и с формирането на етническият му идентитет. Съжителствайки в разширеното семейство с роднини от няколко поколения, всички по-големи от него влияят в тази насока. Най-силна е ролята на най-възрастните, които чрез разкази, приказки, песни, спомени и т.н. го връщат в историята на минали поколения и особено в миналото на рода, към който принадлежат.

В процеса на първичната социализация в разширеното семейство се формира „близкият свят“ за ромското дете – светът на неговите родители, баби и дядовци, братя и сестри, роднини и близки. В този свят ромчето се чувства най-добре защитено и едновременно с това значимо със своето място в него.

Другият голям социализиращ фактор, формиращ социалното поведение на децата, е самата ромска махала (квартал). В нея откриваме няколко социализиращи общности. На първо място – общността на ромите, принадлежащи към една или друга група и подгрупа. На второ място – по-големите или по-малките роднинско-родови общности. Едновременно с това в последните години в махалата откриваме още една общност, която влияе върху социалното поведение на децата – на членуващите към различните религиозни общности. Особено място в това отноше-